

VALG

Veileder for forsøk med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved kommunestyrevalget i 2015

Oppdatert 24. august 2015

1. Innledning

Dette er en veileder til forskrift om forsøk med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved kommunestyrevalget i 2015. Oppbyggingen av veilederen følger forskriften. Veilederen omhandler de forhold kommunene må være særlig oppmerksom på ved gjennomføringen av forsøket.

Det er mulig for velgerne som omfattes av forsøket å forhåndsstemme i alle landets kommuner.

På valgdagen, er det for velgere som omfattes av forsøket, bare mulig å stemme i hjemkommunen.

Forsøket gjelder *ikke* ved fylkestingsvalget.

Viktig informasjon til kommuner som ikke er med på forsøket, men som blir oppsøkt av velgere som er omfattet av forsøket og ønsker å forhåndsstemme i din kommune:

- Personer som har fylt eller fyller 16 år i valgåret har kun stemmerett ved kommunestyrevalget, ikke fylkestingsvalget.
- Ved oppslag av stemmemottakeren i det elektroniske valgadministrasjonssystemet EVA vil det for velgere som er med i forsøket komme opp en særskilt melding om at velgeren bare har stemmerett ved kommunestyrevalget.
- Stemmemottaker skal påse at det kun er stemmeseddel til kommunestyrevalget som blir stemplet. Stemplet stemmeseddel legges så i stemmeseddelkonvolutt, som legges i en omslagskonvolutt sammen med valgkort på ordinær måte. Det skal ikke stemples stemmeseddel til fylkestingsvalget.

Veileder til kommuner som deltar i forsøket:

2. Hvor forsøket skal gjennomføres

Kommunene Marker (Østfold), Oppegård (Akershus), Hamar (Hedmark), Gausdal (Oppland), Horten (Vestfold), Porsgrunn (Telemark), Lillesand (Aust-Agder), Mandal (Vest-Agder), Stavanger (Rogaland), Hå (Rogaland), Austevoll (Hordaland), Luster (Sogn og Fjordane), Eid (Sogn og Fjordane), Kristiansund (Møre og Romsdal), Klæbu (Sør-Trøndelag), Namdalseid (Nord-Trøndelag), Tysfjord (Nordland), Målselv (Troms), Vadsø (Finnmark) og

Kautokeino (Finnmark) er med på forsøket med nedsatt stemmerettsalder ved kommunestyrevalget i 2015, jf. forsøksforskriften § 1.

Kommunene Mandal, Porsgrunn og Stavanger deltar både i forsøket med nedsatt stemmerettsalder og i forsøket med elektronisk avkrysning i manntallet på valgdagen (XiM) i 2015.

3. Nærmere om gjennomføringen av forsøket

Lovgrunnlag

Etter valgloven § 15-1 har departementet myndighet til å godkjenne forsøk med andre måter å gjennomføre valg på enn det som følger av valgloven. Når det besluttes forsøk, skal det utarbeides regler til erstatning for de reglene det gjøres unntak for i forsøket. Slike regler fastsettes formelt i forskrift.

Departementet fastsatte derfor 18. juni 2015 forskrift om forsøk med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved kommunestyrevalget i 2015. Forskriften ble kunngjort 25. juni 2015 i Norsk Lovtidende avdeling II.

Forsøket med nedsatt stemmerettsalder til 16 år innebærer at gjennomføringen av lokalvalgene i 2015 i forsøkskommunene på enkelte områder må gjøres på en noe annen måte enn det som er beskrevet i valgloven og valgforskriften. Det er derfor i forskriften fastsatt bestemmelser som skal gjelde i stedet for gjeldende lovgivning, eller som gjør tilføyelser eller presiseringer til denne.

Det er viktig å være oppmerksom på at valglovens og valgforskriftens bestemmelser også gjelder for dette forsøket, men da slik at forskriftens bestemmelser gjelder *i tillegg*, jf. forsøksforskriften § 3. Det betyr at hverken valglov med forskrift eller forsøksforskriften kan leses isolert.

Hvem forsøket gjelder

Alle personer som har fylt eller fyller 16 år i valgåret og som er bosatt (mantallsført) i en av forsøkskommunene har stemmerett ved *kommunestyrevalget*, jf. forsøksforskriften §§ 1 og 4. Disse personene er ikke valgbare til kommunestyret, jf. forsøksforskriften § 5.

For valg til Longyearbyen lokalstyre skal det også gjennomføres forsøk med nedsatt stemmerettsalder. Dette valget gjennomføres noe senere på høsten enn valget i kommunene og reguleres av en egen forskrift fastsatt av Justisdepartementet med hjemmel i § 13-1 i forskrift om lokalstyrevalg i Longyearbyen, jf. Svalbardloven § 34.

4. Stemmegivningen

Nedenfor omtales kort forhold det er viktig å være særlig oppmerksom på ved stemmegivningen, både under forhåndsstemmegivningen og på valgtinget.

For velgere som er med på forsøket vil det i overskriften på valgkortet kun stå "Kommunestyrevalget 2015". Dette til forskjell fra de ordinære valgkortene hvor det står "Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2015". Valgmedarbeideren kan lett identifisere velgere som er med i forsøket ved oppslag i EVA eller i avkryssingsmantallet gjennom melding og fet skrift.

Velgere som omfattes av forsøket kan ikke stemme til fylkestingsvalget. En ustemplett fylkestingsseddell vil bli forkastet under optellingen.

Det skal ikke benyttes særskilte urner for personer som omfattes av forsøket.

Forhåndsstemmegivningen

Husk at velgerne som er omfattet av forsøket kan stemme i alle landets kommuner ved forhåndsstemmegivningen. Ved oppslag i EVA får stemmemottakeren en særskilt melding om at velgeren bare har stemmerett til kommunestyrevalget.

Forhåndsstemmegivninger rett i urne

Det er viktig at stemmemottaker påser at det kun er én stemmeseddell til kommunestyrevalget som blir stemplet og lagt i valgurnen når velgere som er omfattet av forsøket skal stemme i hjemkommunen.

Forhåndsstemmegivninger i konvolutt

Når velgere som er omfattet av forsøket skal stemme utenfor hjemkommunen, eller i perioden med tidligstemmegivning eller ved særskilte tilfeller i egen kommune, skal stemmeseddellkonvolutt benyttes. Stemmemottaker skal på vanlig måte legge valgkortet og stemmeseddellkonvolutt ned i omslagskonvolutt. Det er viktig at stemmemottaker påser at det kun er én stemmeseddell til kommunestyrevalget som blir stemplet.

Har ikke velgeren valgkortet med seg, må stemmemottaker på vanlig måte skrive ut et duplikatvalgkort.

Valgtingsstemmegivningen

I avkryssingsmantallet på papir er velgerne som er omfattet av forsøket merket med fet skrift. I kommuner som deltar i forsøket med elektronisk avkryssing i mantallet på valgdagen, vil stemmemottakeren få opp en særskilt melding i EVA om at velgeren bare har stemmerett til kommunestyrevalget, som under forhåndsstemmegivningen.

Det er viktig at stemmemottaker påser at det kun er én stemmeseddell til kommunestyrevalget som blir stemplet.

5. Godkjenning av stemmegivninger i konvolutt

Ved godkjenning av forhåndsstemmegivningen i konvolutt undersøker valgstyret på ordinær måte om velger har stemmerett ut fra opplysninger på valgkortet. Har vedkommende stemmerett krysses det av for godkjent stemmegivning i mantallet. Er vedkommende en del av forsøket skal stemmegivningene til disse velgerne legges i en egen bunke. Ved åpning av stemmeseddellkonvolutt til velgere som er omfattet av forsøket skal eventuelle

stemmesedler til fylkestingsvalget fjernes. Stemmesedlene som er avgitt i forsøket blandes så med øvrige stemmesedler for å sikre hemmelig valg.

6. Protokollering

Ved opptellingen skal stemmestyret registrere antall kryss i manntallet totalt. Deretter skal stemmestyret registrerte antall kryss i manntallet for stemmegivninger fra velgerne som kun er omfattet av forsøket.

I forskriften § 9 står det at departementet fastsetter bruk av elektronisk formular for protokollering av stemmegivninger i forsøket. Det er en vanlig møtebok for stemmestyret som skal benyttes, med presiseringen nedenfor. Forkastede stemmegivninger og stemmesedler fra velgere som er omfattet av forsøket skal ikke protokolleres særskilt.

Valgstyret skal trekke fra (subtrahere) antallet stemmegivninger (kryss) avgitt av velgerne som er omfattet av forsøket fra antall kryss totalt. Forskjellen (differansen) mellom de to tallene er registrerte stemmegivninger i fylkestingsvalget. Stemmestyrets møtebok må fylles ut ulikt for de to valgene som følge av at velgerne som er med i forsøket kun har stemmerett i kommunestyrevalget.

Eksempel:

Antall kryss totalt	5000
Antall kryss – 16 åringer	500
Differanse	4500

Resultater*:

Antall registrerte kryss i kommunestyrevalget: 5000

Antall registrerte kryss i kommunestyrevalget fra velgere som er med i forsøket: 500

Antall registrerte kryss i fylkestingsvalget: 4500

* Merk at dette er antallet registrerte kryss, vi vet ikke om velgere som ikke er omfattet av forsøket kun har stemt ved kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget eller om de har stemt ved begge valgene.

Resultater

Departementet får data om deltakelse fra EVA for velgere som er omfattet av forsøket. Vi tar sikte på å sammenstille og offentliggjøre valgdeltakelsen for forsøket både totalt og for den enkelte kommune. Offentliggjøringen vil komme så fort som mulig etter valgdagen.

Valgkort

Valgkortene fra personer som er omfattet av forsøket skal ikke sendes fylkeskommunen, men oppbevares på betryggende måte i kommunen.